

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-10>

УДК 657:631:004

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ В МАЛИХ АГРОПІДПРИЄМСТВАХ У КОНТЕКСТІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

ORGANIZATION OF ACCOUNTING IN SMALL AGRICULTURAL ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION: CURRENT STATE, PROBLEMS AND PROSPECTS

Кононенко Леся Віталіївнакандидат економічних наук, доцент,
Херсонський державний аграрно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5698-5003>**Коваль Світлана Вікторівна**кандидат економічних наук, доцент,
Херсонський державний аграрно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5830-5750>**Kononenko Lesia, Koval Svitlana**

Kherson State Agrarian and Economic University

Стаття присвячена проблематиці організації бухгалтерського обліку в малих агропідприємствах в умовах глобальної цифровізації. Актуальність теми обумовлена зростаючими вимогами до ефективності управління в аграрному секторі та проблемами, з якими стикаються малі підприємства при впровадженні сучасних цифрових технологій в облік. У статті проаналізовано сучасний стан організації обліку, розглянуто основні проблеми, що перешкоджають впровадженню сучасних цифрових технологій, такі як низький рівень компетентностей, фінансові обмеження та недостатня зацікавленість. Окрему увагу приділено перспективам розвитку організації бухгалтерського обліку в малих агропідприємствах, зокрема можливостям використання хмарних технологій та ролі сільськогосподарських дорадчих служб у підтримці цього процесу. Зроблено висновок про необхідність комплексного підходу до впровадження цифрових технологій. З врахуванням специфіки малих агропідприємств запропоновано їм співпрацювати з дорадчими службами щодо організації бухгалтерського обліку в умовах впровадження сучасних цифрових технологій.

Ключові слова: облік, дорадництво, консультування, сучасні цифрові технології, хмарний облік, система бухгалтерського обліку, сільськогосподарські підприємства.

The article is devoted to the study of the organization of accounting in small agricultural enterprises in Ukraine in the context of global digitalization. The relevance of the chosen topic is due to the increasing demands for the level of management efficiency in the agricultural sector and the specific problems faced by small businesses in implementing modern digital technologies in their accounting practices. The aim of the article is to study the current state of accounting organization in small agricultural enterprises in the context of digital transformation, to clarify the main problems that limit the effective implementation and full use of digital tools, as well as to determine promising directions for the further development of the accounting system in this segment of the economy. The article analyzes the current state of accounting organization in small agricultural formations. The key problems that hinder the effective digitalization of accounting processes are considered and systematized. Among the main ones, the following aspects are highlighted: insufficient level of competencies in the field of digital technologies among employees and managers of small agricultural enterprises, financial constraints that complicate the implementation and use of modern digital technologies, as well as a lack of interest in changes due to the small scale of production and the habit of traditional methods. The potential of using cloud technologies that can provide flexibility, accessibility, and cost-effectiveness of accounting processes is considered. The important role of agricultural advisory services that can provide the necessary informational, consulting, and practical support to small agricultural enterprises in the implementation and use of modern digital technologies is noted. The necessity of applying a comprehensive approach to the process of

implementing digital technologies, with mandatory consideration of the specific features of the functioning of small agricultural enterprises, is substantiated. It is noted that further research may be aimed at studying the international experience of implementing modern digital technologies in the accounting of small agricultural enterprises in order to identify and adapt best practices.

Keywords: accounting, advisory, consulting, modern digital technologies, cloud accounting, accounting system, agricultural enterprises.

Постановка проблеми. Сучасні умови ведення бізнесу, у тому числі аграрного, висувають високі вимоги до оперативності та ефективності управління. Однією з основних складових успішного функціонування бізнесу є забезпечення ефективної організації бухгалтерського обліку. Сьогодні сучасна теорія і практика організації бухгалтерського обліку зазнає перманентних трансформацій під впливом глобальної цифровізації [11]. Нате-пер впровадження та ефективне використання цифрових технологій в обліку набуває важливого значення для забезпечення конкурентоспроможності, прозорості та оперативності управління підприємством. Для малих агропідприємств забезпечення ефективної організації бухгалтерського обліку завжди було проблематичним питанням, що обумовлено їх територіальною віддаленістю, обмеженістю фінансових та кадрових ресурсів, низьким рівнем кваліфікації облікових працівників, необхідністю враховувати суттєву специфіку організації та методики обліку в аграрному виробництві тощо. Сучасні перманентні процеси цифровізації лише їх ускладнюють. Це обумовлює актуальність дослідження сучасного стану організації обліку в малих агропідприємствах у контексті цифровізації, з'ясуванню проблем щодо його ефективного впровадження і використання та визначенню перспектив розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика організації бухгалтерського обліку тривалий час знаходиться у центрі уваги як вітчизняних так і закордонних науковців. Проте на сьогодні організація бухгалтерського обліку безпосередньо пов'язана із цифровізацією, що знайшло відображення у сучасних наукових працях. Так, Юрченко О. та Савченко Р. довели, що впровадження і використання технології блокчейн є перспективним інструментом для оптимізації організації бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності підприємств [5]. У роботі Комана Д. та співавторів доведено, що цифровізація бухгалтерського обліку є не лише сучасним рішенням, яке пов'язане з технологічним прогресом, а вчасним, необхідним і навіть обов'язковим та обумовлює зміну пара-

дигми бухгалтерського обліку, ролі професійних бухгалтерів (від «реєстратора транзакцій» до аналітика і консультанта) [7]. Теоретичні та практичні аспекти цифровізації обліку як ключового фактора ефективного розвитку бізнесу були предметом дослідження Талах Т. та Голячук Н.. Цими науковцями було доведено, що цифровізація обліку є невід'ємною складовою ефективного розвитку сучасного бізнесу, забезпечуючи умови для більш динамічного й адаптивного управління бізнес-процесами [4]. Окремі аспекти цифровізації бухгалтерського обліку (у тому числі і організаційні) в аграрному секторі також знайшли відображення у працях багатьох науковців. У закордонних та вітчизняних дослідженнях науковців щодо проблематики цифровізації бухгалтерського обліку в аграрних підприємствах висвітлюються як переваги, так і виклики цього процесу, включаючи недостатню технічну інфраструктуру, брак кваліфікованих кадрів та низький рівень цифрової грамотності. Так, Потриваєвою Н. із співавторами проведено дослідження сучасних тенденцій цифровізації обліку в сільськогосподарських підприємствах, встановлені вигоди від впровадження інформаційних технологій та визначено стримуючі чинники (необхідність залучення значних обсягів інвестицій, формування у співробітників нових професійних навичок тощо) [10]. У дослідженні Гнат'єва Т. та співавторів досліджена проблематика використання штучного інтелекту у бухгалтерському обліку сільськогосподарських підприємств [1]. Поппе К. та співавторами розроблено гнучкий програмний інструмент для управління даними, яка спрощує збір даних щодо екологічних та соціальних проблем; доведено, що оцифровка рахунків-фактур сприяє зниженню витрат на бухгалтерський облік, зменшення вірогідності помилок тощо [9]. Проте, віддаючи належне проведеним ґрунтовним дослідженням, слід зазначити, що проблематика організації обліку в малих агропідприємствах в умовах цифрової трансформації потребує подальших досліджень.

Мета статті. Дослідження сучасного стану організації обліку в малих агропідприємствах у контексті цифровізації, з'ясуванню осно-

вних проблем щодо його ефективного впровадження і використання та визначенню перспектив розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна система управління підприємством характеризується складною інформаційною системою, в якій постійно відбувається обмін зовнішніх і внутрішніх інформаційних потоків. Підсистемою цієї системи є система обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством, підсистемою і базисом якої є облікова [2]. Облікова інформаційна система забезпечує збір, формування, накопичення, класифікацію, узагальнення, зберігання та передачу інформації про діяльність підприємства.

Система бухгалтерського обліку є основним джерелом інформації про діяльність підприємства. Однак лише добре налагоджена система бухгалтерського обліку здатна забезпечити керівництво та менеджмент підприємства необхідною інформацією для прийняття оптимальних управлінських рішень. Інформація, що формується у системі бухгалтерського обліку, є основою для формування оперативних, тактичних і стратегічних планів.

Ефективність функціонування системи бухгалтерського обліку забезпечується злагодженою взаємодією її основних складових (рис. 1).

Саме організація забезпечує злагоджену роботу кадрової, інформаційної та матеріально-технічної складових.

Традиційно організація бухгалтерського обліку складається з певних етапів – вибір

форми ведення обліку; розробка та затвердження облікової політики, робочого плану рахунків, форм первинної документації, внутрішніх регламентів роботи виконавців облікового процесу тощо. В умовах цифровізації алгоритм організації бухгалтерського обліку передбачає виконання традиційних етапів, проте змінюється контекст їх застосування [3]. Тобто відбувається зсув парадигми організації бухгалтерського обліку [3; 7].

Натепер цифровізація у контексті організації бухгалтерського обліку спрямована на підвищення ефективності (скорочення часу на обробку, мінімізацію помилок, підвищення точності обробки даних тощо), на забезпечення відстеження та доступу до бухгалтерського обліку в реальному часі (покращення комунікації, можливість співробітникам самостійно отримувати необхідні дані тощо) та уможливлення віддаленої роботи для співробітників та клієнтів, що гарантує безперервність облікових процесів (рис. 2).

Сьогодні використання сучасних цифрових технологій при організації бухгалтерського обліку здебільшого пов'язують із використанням хмарних технологій, що отримало назву хмарний облік (онлайн-облік, веб-облік та облік у реальному часі) [7]. Впровадження і використання хмарних технологій в організацію обліку має низку переваг: вищу швидкість і точність опрацювання даних, ефективніше використання апаратних і програмних ресурсів. Отже, хмарний облік – це сучасна концепція, що передбачає використання хмарних технологій у процесі ведення бухгалтерського

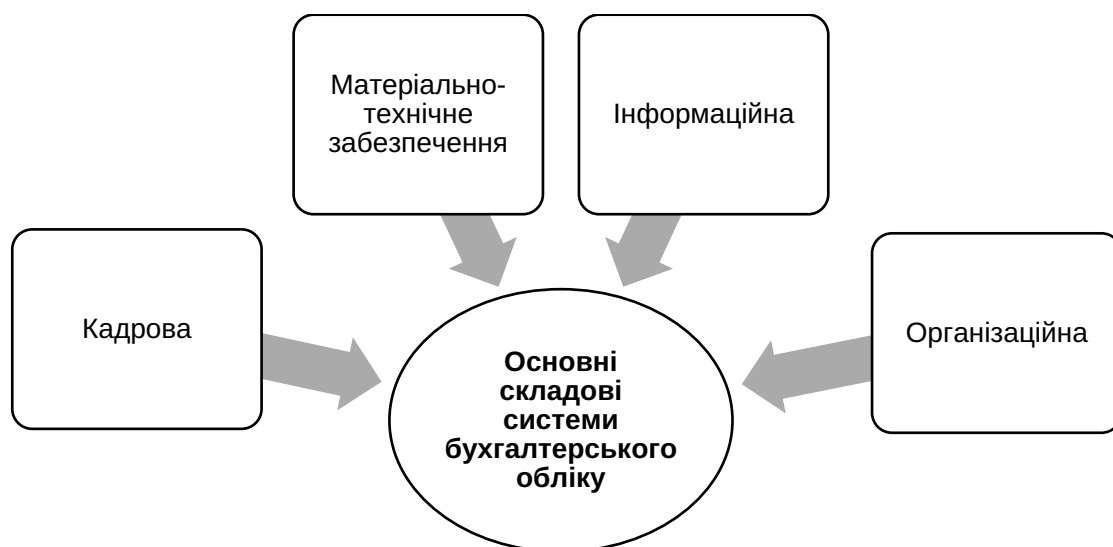

Рис. 1. Основні складові системи бухгалтерського обліку

Джерело: сформовано авторами

Рис. 2. Концепція цифровізації організації бухгалтерського обліку

Джерело: сформовано авторами на основі [7]

обліку, що дозволяє зберігати та управляти величезним обсягом даних, забезпечує динамічне та гнучке об'єднання, спільне використання та розподіл ресурсів, а також сприяє ефективному обміну та спільному використанню даних. Проте, незважаючи на суттєві переваги, використання хмарних технологій в організації бухгалтерського обліку має і недоліки. Так хмарний облік передбачає підключення до Інтернету, забезпечення інформаційної безпеки (мережевої безпеки, безпеки сервера та безпеки додатків) та конфіденційності даних [6]. Це обумовлює необхідність розробки та впровадження політик навчання персоналу підприємств, що використовують хмарні технології при організації ведення обліку [13].

Хмарний облік передбачає наявність бухгалтера-ІТ-професіонала, який забезпечує організацію цього процесу, перевіряє та консультує власників та менеджмент підприємства тощо. Впровадження і використання хмарних технологій звільняє обліковця від повторюваних, трудомістких завдань, він перепозиціонується з реєстратора даних у бізнес-аналітика/консультанта/стратега.

Для визначення поточного стану організації обліку в малих аграрних підприємствах, а також з'ясування напрямків його подальшого розвитку, було проведено опитування серед бухгалтерів малих сільськогосподарських підприємств Кіровоградської області. Результати цього дослідження показали, що переважна більшість (91,8%) малих агропідприємств для

ведення бухгалтерського обліку використовує програмне забезпечення BAS Бухгалтерія, 8,1% – застосовує табличний процесор Microsoft Excel та все ще є підприємства де й досі організація обліку здійснюється з використанням паперових носіїв (0,1%). У ході опитування більшість респондентів (86%) зазначили, що користуються послугами позаштатного бухгалтера, який здійснює облік на основі первинних документів, що підготовлені іншими працівниками підприємства. Невеликий відсоток опитаних вказали, що облік ведуть штатні працівники, які виконують й інші обов'язки (12%) та безпосередньо власники бізнесу (2%). Щодо функціональної спрямованості ведення обліку то 99% респондентів зазначили формування звітності та нарахування і сплату податків. Лише 1% респондентів розглядають облікові дані як інформаційне забезпечення системи управління підприємством. Проте 88% респондентів не задоволені станом свого обліково-аналітичного забезпечення, і 75% психологічно готові до впровадження і використання новітніх цифрових технологій.

Глобальна цифровізація пропонує обліково-аналітичному сектору достатньо широкий спектр сучасних цифрових технологій. На сьогодні найбільш адаптованими для організації формування обліково-аналітичного забезпечення системи управління підприємством вважаються Artificial Intelligence, Big Data, Blockchain та Machine Learning.

Для малих аграрних підприємств впровадження і використання сучасних цифрових технологій (у тому числі хмарних технологій) з одного боку є життєвою необхідністю, а з іншого – пов'язано із низкою проблем [8]. Це обумовлено тим, що більшість цих підприємств знаходяться на віддалених територіях, мають проблеми із фінансовим, кадровим, матеріальним, технічним та іншими видами забезпечення. Така ситуація є характерною для більшості країн світу. Так, у результаті інтерв'ювання найбільш стійких малих аграрних підприємств у Польщі, Румунії та Литві (по 20 суб'єктів господарювання у кожній країні) були з'ясовані основні перешкоди щодо впровадження сучасних цифрових технологій: низький рівень знань (компетентностей) працівників і власників, непоінформованість щодо вартості впровадження і використання сучасних цифрових технологій, низька зацікавленість через невеликі масштаби виробництва та звикання до традиційних, перевірених часом методів і підходів (Stepień *et al.*, 2023). Отже малі сільськогосподарські підприємства не мають можливості і не розуміють необхідності впровадження і використання сучасних цифрових технологій (у тому числі і в організацію бухгалтерського обліку). Вирішити це питання малі агропідприємства можуть шляхом співпраці із сільськогосподарськими дорадчими службами. Так, для більшості країн світу традиційною є практика співпраці малих аграрних підприємств з сільськогосподарськими дорадчими службами («agricultural extension»). Працівники цих служб надають консультації з широкого кола питань, у тому числі і з питань організації та ведення бухгалтерського обліку (і у контексті впровадження і використання сучасних цифрових технологій).

Кадровий склад дорадчих служб складається з висококваліфікованих працівників, які здатні надати кваліфіковану допомогу у виборі, впровадженні і використанні оптимальних сучасних цифрових технологій, що адаптовані до специфіки діяльності та фінансових можливостей. Крім того, дорадчі

служби можуть організовувати навчальні програми та консультації для підвищення рівня цифрових та облікових компетентностей працівників малих агропідприємств.

Незважаючи на розуміння важливості використання сучасних цифрових технологій у практиці організації бухгалтерського обліку малих агропідприємств, їх впровадження стримується низкою як об'єктивних (обмеженість ресурсів, специфіка аграрного виробництва), так і суб'єктивних факторів (недостатній рівень цифрової грамотності). Водночас, світовий досвід та результати опитування вказують на значний потенціал застосування сучасних цифрових технологій для підвищення ефективності облікових процесів. У цьому контексті, активізація співпраці малих агропідприємств із сільськогосподарськими дорадчими службами може стати ключовим фактором успішної цифрової трансформації їх обліково-аналітичної діяльності.

Висновки. Використання сучасних цифрових технологій відкриває значні переваги забезпечуючи підвищення ефективності, оперативності та аналітичності облікових процесів. Водночас, існують певні виклики та перешкоди на шляху впровадження цих технологій, особливо для малих аграрних підприємств, що потребує комплексного підходу та підтримки з боку держави. У цьому контексті особливу роль відіграють сільськогосподарські дорадчі служби. Надання кваліфікованих консультацій щодо переваг, вартості та особливостей впровадження сучасних цифрових технологій, проведення навчальних програм для працівників і власників, а також практична допомога у виборі та адаптації відповідного програмного забезпечення можуть суттєво полегшити процес впровадження і використання сучасних цифрових технологій в бухгалтерському обліку.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вивчення міжнародного досвіду впровадження сучасних цифрових технологій в бухгалтерський облік малих агропідприємств з метою виявлення та адаптації кращих практик.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гнат'єва Т. М., Яковенко А. О., Котик Н. М. Використання технології штучного інтелекту для потреб обліку сільськогосподарських підприємств. *Economic Bulletin of the Black Sea Littoral*. 2023, Issue 4. P. 16–28. URL: <http://lib.osau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4345/1/2.pdf> (дата звернення 28.03.2025)
2. Кононенко Л. В., Ніколаєва С. П. Трансформація системи обліково-аналітичного забезпечення як складової управління підприємством в умовах сталого розвитку та діджиталізації суспільства. *Економічний простір*, 2022, (177), 69–75. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/177-12>

3. Пилипенко А. А., Тирінов А. В. Системна парадигма організації бухгалтерського обліку в умовах четвертої промислової революції. *Бізнес Інформ*. 2022. № 5. С. 92–99. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-5-92-99>
4. Талах Т., Голячук Н. Цифровізація обліку для забезпечення ефективного розвитку бізнесу. *Економіка та суспільство*, 2025, (71). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-12>
5. Юрченко О., Савченко Р. Роль і місце блокчейн-технологій для ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. *Економічний простір*, 2025, (198), 269–274. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.198.269-274>
6. Ciubotariu M.S. Cloud Accounting Current Form of Manifestation of Digital Accounting. *European Journal of Accounting, Finance & Business*, 2020, 22(XXII). DOI: <https://doi.org/10.4316/EJAFB.2020.818>.
7. Coman D. M., Ionescu C. A., Duică A., Coman M. D., Uzlau M. C., Stanescu S. G., State V. Digitization of accounting: the premise of the paradigm shift of role of the professional accountant. *Applied Sciences*, 2022, 12(7), 3359. <https://doi.org/10.3390/app12073359>
8. Karnaushenko A., Tanklevska N., Povod T., Kononenko L., Savchenko V. Implementation of blockchain technology in agriculture: fashionable trends or requirements of the modern economy. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2023. No. 9(3). P. 124–149. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2023.09.03.06>
9. Poppe K., Vrolijk H., de Graaf N., van Dijk R., Dillon E., Donnellan T. Sustainability monitoring with robotic accounting—integration of financial and environmental farm data. *Sustainability*, 14(11), 2022, 6756. <https://doi.org/10.3390/su14116756>
10. Potryvaieva N., Kozachenko L., Nedbaylo I., Nesterchuk I. Digitization of accounting in the management of business processes of enterprises of the agro-industrial complex. *Ukrainian Black Sea Region Agrarian Science*, 2022, 26(1), 79–88. DOI: 10.56407/2313-092X/2022-26(1)-8
11. Skrynkovskyy R., Hladun V., Kramar M. Information Technologies in the Organization of Accounting at the Enterprise. *Path of Science*, 2019, 5(2), 3001–3010. DOI: 10.22178/pos.43-3
12. Stępień S., Smędzik-Ambroży K., Polcyn J., Kwiliński A., Maican I. Are small farms sustainable and technologically smart? Evidence from Poland, Romania, and Lithuania. *Central European Economic Journal*, 2023, 10(57), 116–132. <https://doi.org/10.2478/ceej-2023-0007>
13. Yau-Yeung D.; Yigitbasioglu O.; Green P. Cloud accounting risks and mitigation strategies: Evidence from Australia. *Account. Forum* 2020, 44, 421–446. <https://doi.org/10.1080/01559982.2020.1783047>

REFERENCES:

1. Hnatieva T. M., Yakovenko A. O., Kotyk N. M. (2023). Vykorystannia tekhnolohii shtuchnoho intelektu dlia potreb obliku silskohospodarskykh pidpriemstv [The use of artificial intelligence technology for the needs of accounting of agricultural enterprises]. *Economic Bulletin of the Black Sea Littoral*. Issue 4. P. 16–28. Available at: <http://lib.osau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4345/1/2.pdf> (accessed March 28, 2025)
2. Kononenko, L. V., & Nikolaieva, S. P. (2022). Transformatsiia systemy oblikovo-analitychnoho zabezpechennia yak skladovoi upravlinnia pidpriemstvom v umovakh staloho rozvytku ta didzhitalizatsii suspilstva [Transformation of the accounting and analytical support system as a component of enterprise management in the context of sustainable development and digitalization of society]. *Ekonomichnyi prostir – Economic space*, (177), 69–75. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/177-12>
3. Pylypenko, A. A., & Tyrinov, A. V. (2022). Systemna paradyhma orhanizatsii bukhhalterskoho obliku v umovakh chetvertoi promyslovoi revoliutsii [Systemic paradigm of accounting organization in the context of the fourth industrial revolution]. *Biznes Inform – Business Inform*. 2022, 5, 92–99. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-5-92-99>
4. Talakh, T., & Holiachuk, N. (2025). Tsyfrovizatsiia obliku dlia zabezpechennia efektyvnoho rozvytku biznesu [Digitalization of accounting to ensure effective business development]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, (71). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-12>
5. Yurchenko, O., & Savchenko, R. (2025). Rol i mistse blokchein-tekhnolohii dlia vedennia bukhhalterskoho obliku ta skladannia finansovoi zvitnosti [The role and place of blockchain technologies for accounting and financial reporting]. *Ekonomichnyi prostir – Economic space*, (198), 269–274. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.198.269-274>
6. Ciubotariu M.S. (2020). Cloud Accounting Current Form of Manifestation of Digital Accounting. *European Journal of Accounting, Finance & Business*, 22(XXII). DOI: <https://doi.org/10.4316/EJAFB.2020.818>.
7. Coman, D. M., Ionescu, C. A., Duică, A., Coman, M. D., Uzlau, M. C., Stanescu, S. G., & State, V. (2022). Digitization of accounting: the premise of the paradigm shift of role of the professional accountant. *Applied Sciences*, 12(7), 3359. <https://doi.org/10.3390/app12073359>

8. Karnaushenko, A., Tanklevska, N., Povod T., Kononenko, L., & Savchenko, V. (2023). Implementation of blockchain technology in agriculture: fashionable trends or requirements of the modern economy. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 9(3). P. 124–149. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2023.09.03.06>
9. Poppe, K., Vrolijk, H., de Graaf, N., van Dijk, R., Dillon, E., & Donnellan, T. (2022). Sustainability monitoring with robotic accounting – integration of financial and environmental farm data. *Sustainability*, 14(11), 6756. <https://doi.org/10.3390/su14116756>
10. Potryvaieva, N., Kozachenko, L., Nedbaylo, I., & Nesterchuk, I. (2022). Digitization of accounting in the management of business processes of enterprises of the agro-industrial complex. *Ukrainian Black Sea Region Agrarian Science*, 26(1), 79–88. DOI: 10.56407/2313-092X/2022-26(1)-8
11. Skrynkovskyy, R., Hladun, V., & Kramar, M. (2019). Information Technologies in the Organization of Accounting at the Enterprise. *Path of Science*, 5(2), 3001-3010. DOI: 10.22178/pos.43-3
12. Stępień, S., Smędzik-Ambroży, K., Polcyn, J., Kwiliński, A., & Maican, I. (2023). Are small farms sustainable and technologically smart? Evidence from Poland, Romania, and Lithuania. *Central European Economic Journal*, 10(57), 116–132. <https://doi.org/10.2478/ceej-2023-0007>
13. Yau-Yeung, D.; Yigitbasioglu, O.; Green, P. (2020). Cloud accounting risks and mitigation strategies: Evidence from Australia. *Account. Forum*, 44, 421–446. <https://doi.org/10.1080/01559982.2020.1783047>